

BermanGroup

Nové Město nad Metují
Strategický plán rozvoje města

Průzkum podnikatelského prostředí

Zadavatel: Nové Město nad Metují

Zpracovatel: Berman Group

Konečná verze: listopad 2020

Obsah:

1. Úvod a metodika	3
2. Shrnutí závěrů z průzkumu.....	4
3. Základní charakteristika vzorku firem	6
4. Bariéry rozvoje firem	7
5. Pracovní síla a zaměstnanost	8
6. Obrat a export	10
7. Ukotvení v regionu	11
8. Dopady Covid-19	12
9. Náměty pro podporu podnikání.....	15
10. Celkový dojem	16

Seznam grafů:

Graf 1	Bariéry rozvoje firem	7
Graf 2	Počet zaměstnanců	8
Graf 3	Vývoj průměrné hrubé mzdy	9
Graf 4	Trhy místních firem	10
Graf 5	Kvalifikace, nemovitosti a investice.....	11
Graf 6	Dopady jarní pandemie Covid-19.....	12
Graf 7	Jaké druhy dopadů nouzového stavu a Covid-19 jste pocítili?	13
Graf 8	Jaké dopady očekáváte v budoucnosti a máte z nich největší obavy?	14
Graf 9	Známky pro Nové Město nad Metují.....	17

1. Úvod a metodika

Průzkum podnikatelského prostředí (PPP) je součástí analytické fáze procesu strategického plánování rozvoje města. Vedle PPP byl rovněž realizován dotazníkový průzkum spokojenosti obyvatel města, dále byla zpracována socio-ekonomická analýza – Profil města Nové Město nad Metují.

Průzkumy podnikatelského prostředí podle použité metodiky provádí Berman Group v českých městech a regionech od roku 1995. Jednotlivé otázky v průzkumu se nicméně mírně upravují v souladu s tím, jak se postupně mění podnikatelské prostředí a ekonomika České republiky, zejména zdroje její mezinárodní konkurenceschopnosti.

Výsledná zpráva je založena na odpovědích majitelů či vrcholových manažerů místních firem, z nichž 21 bylo konzultanty osobně navštíveno během měsíců srpna a září 2020. O možnost osobního rozhovoru bylo požádáno 30 největších firem podle počtu zaměstnanců v Novém Městě nad Metují a bezprostředním okolí.

Vedle informací o samotných podnicích, jejich aspiracích a pozici na trhu, investičních a rozvojových záměrech, výzkumných a vývojových aktivitách, kvalitě podnikatelského prostředí a názorech na rozvoj města, bylo tématem rozhovorů také hodnocení služeb místní a regionální (veřejné) správy i otázka aktivního zapojení firem do procesu tvorby strategického plánu.

Všechny rozhovory provedli odborní tazatelé / konzultanti zpracovatele. Na tomto místě je nutné vyzdvihnout vstřícnost, s níž většina oslovených souhlasila s rozhovorem a poskytla informace o firmách, a také cenné postřehy a doporučení týkající se stavu místního podnikatelského prostředí. Tím větší je zodpovědnost tvůrců strategického plánu za to, že výsledky průzkumu nezapadnou a názory místních firem budou reflektovány při stanovení strategických cílů rozvoje města Nové Město nad Metují.

Závěrečná zpráva Průzkumu podnikatelského prostředí obsahuje odpovědi poskytnuté zástupci firem pouze v agregované podobě. Individuální odpovědi nejsou zpracovatelem zveřejňovány a vyplněné formuláře průzkumu zůstávají v držení zpracovatele.

2. Shrnutí závěrů z průzkumu

Za nejdůležitější zjištění průzkumu lze považovat následující:

- Místní ekonomika je dle vzorku navštívených firem tvořena různorodým mixem podniků. Mezi nejvýznamnější odvětví z hlediska podílu na zaměstnanosti a výkonech patří především strojírenství, papírenství, elektrotechnický a kovodělný průmysl. Podniky předpokládají stabilizaci růstu tržeb a potřebu více kvalifikovaných pracovníků.
- Místní ekonomika má vzhledem k celé České republice mírně podprůměrnou exportní orientaci (59 %), nicméně ve srovnání se sousedním městem Dobruška jde o výrazně vyšší podíl (44 %). Více exportně orientovaní jsou dle očekávání největší zaměstnavatelé ve městě napříč jednotlivými odvětvími.
- Tržby zkoumaných firem v porovnání s předchozím obdobím v roce 2019 rostly a dosáhly celkové výše přes 6,7 miliardy Kč. Pro letošní rok je ovšem očekáván propad způsobený pandemií Covid-19, dle odhadů firem až o celkových 20 procent.

Průzkum proběhl v letních měsících před nástupem druhé vlny epidemie Covid-19 v ČR a v Evropě. Je nepochybné, že celkové dopady epidemie a nouzového stavu budou pro všechny firmy, i pro firmy v Novém Městě nad Metují, významnější, než z tohoto průzkumu vyplývá.

- Za hlavní překážky dalšího růstu označily firmy (mimo dopadů pandemie Covid-19) špatnou dostupnost kvalifikované pracovní síly a neúměrně rostoucí náklady na ni. Podniky dále negativně hodnotily dopady konkurence (domácí i zahraniční) a různá legislativní omezení.
- Situace na místním trhu práce: firmy hlásí nedostatek pracovní síly se základní kvalifikací, ale současně i nedostupnost specializovaných, kvalifikovaných zaměstnanců. Firmy jsou v zásadě spokojeny s kvalitou zaměstnanců, kteří pro ně již pracují. Průměrná mzda dosáhla v roce 2020 výši 28 600 Kč měsíčně a dle očekávání podniků bude růst i v dalších letech. Vzhledem k současné krizi nebude její nárůst tak výrazný jako v letech předchozích.
- Pouze šest z dvaceti jedna osobně navštívených firem má aktivní spolupráci s nějakou střední či vysokou školou z hlediska přípravy budoucích zaměstnanců. Většina ostatních firem takovou spolupráci nemá z důvodu absence kvalitního učňovského nebo technického školství (nejen) v regionu, případně nedostatečného počtu studentů na těchto školách. V řadě případů si firmy stěžovaly i na nezájem ze strany některých škol.
- Naprostá většina firem disponuje vlastními nemovitostmi / prostory pro podnikání, necelé třetinu zúčastněných (28%) však chybí prostory pro další rozvoj. Pouze dvě z dotazovaných firem plánují relokaci mimo město. Investiční aktivita firem do nových technologií i výrobních kapacit bude pravděpodobně v krátkodobém výhledu ovlivněna dopady pandemie Covid-19. Celkově lze v nejbližších letech očekávat investice ve výši přes 170 mil. Kč.
- Třináct z celkových 21 navštívených firem uvedlo, že dopady jarních opatření a celé pandemie Covid-19 byly buď malé, nebo žádné. Některé z nich ovšem vyjádřily obavu směrem do budoucna vzhledem k nejisté situaci. Tři podniky pak uvedly, že dopady pandemie jsou pro ně už v současné chvíli silně negativní a jeden z nich musel na jaře dokonce zcela přerušit výrobu.

- Firmy mají realistická očekávání, pokud jde o podporu podnikání ze strany města. Ocení především informovanost ohledně investičních záměrů města či podporu technického a učňovského školství. Na druhé straně, problém dostupnosti kvalifikované pracovní síly a s tím souvisejícím udržením mladých, vzdělaných lidí ve městě si žádá koordinovaný přístup a důsledné řešení. Firmy v tomto ohledu zmiňují zejména nedostatek dostupného bydlení.
- Nové Město nad Metují jako místo pro podnikání je firmami zapojenými do průzkumu hodnocena spíše mírně podprůměrně. Nejlépe oceňují kvalitu života ve městě či svoje dodavatele v regionu. Naopak nejkritičtěji vidí možnosti spolupráce se školami v regionu a pochopitelně i dostupnost kvalifikované pracovní síly.

V průzkumu bylo osloveno 30 firem působících v Novém Městě nad Metují. Z nich se nakonec průzkumu účastnilo 21 firem, mezi nimi i několik takových, jejichž představitelé byli při prvním kontaktu rezervovaní a nejevili ochotu se sejít. Představitelé firem, kteří se do průzkumu zapojili, i ti kteří měli původně výhrady, odpověděli na většinu otázek, mnohdy s přínosnými dodatečnými komentáři. Některé z komentářů, pozitivní i negativní, jsou dále uvedeny v textu, ovšem bez uvedení firmy či jména odpovídajících. Pět firem rozhovor odmítlo, většinou s negativními komentáři. Čtyři firmy byly osloveny, ale nepodařilo se s nimi z různých důvodů spojit.

3. Základní charakteristika vzorku firem

Průzkumu se zúčastnilo 21 firem lokalizovaných v Novém Městě nad Metují a bezprostředním okolí města. Ve zkoumaném vzorku je jeden podnik spadající do kategorie velkých (250 a více zaměstnanců), dále 9 středních podniků (od 50 do 250 zaměstnanců) a 10 menších podniků s počtem zaměstnanců nepřevyšujícím 50. Zbývající podnik spadá do kategorie mikrofirem s méně než 10 zaměstnanci.

Zkoumaný vzorek není dostatečně velký, aby umožnil podrobnější sektorovou analýzu, je však možné identifikovat obory, které mají výrazné zastoupení v místní ekonomice:

- (1) Strojírenství, do kterého spadají dva navštívené podniky zaměstnávající více než třetinu (35%) pracovníků (527) ze všech navštívených firem. Jejich obrat (2 637 mil. Kč) tvořil téměř 38 % z celkového obratu navštívených firem. Patří sem největší zaměstnavatel ve městě, Ammann Czech Republic, a.s.
- (2) Papírenství, kam patří tři podniky zaměstnávající téměř 200 pracovníků (13 % ze všech navštívených). Jejich obrat dosáhl v minulém roce 280 mil. Kč, což představuje 4 % z celkového obratu navštívených firem. Mezi tyto podniky patří Bauch, Navrátil s.r.o. nebo Losenický - polygrafický závod s.r.o.
- (3) Elektrotechnický průmysl, do kterého spadají tři podniky podílející se na celkovém obratu zkoumaného vzorku téměř z 19 % (v roce 2019 to bylo 1 265 mil. Kč). Tyto podniky zaměstnávají 185 pracovníků, což představuje zhruba 12 % ze všech navštívených firem.
- (4) Kovodělný průmysl, zaměstnávající 155 pracovníků (zhruba 10 % z celkového počtu). Navštívené firmy z tohoto odvětví dosáhly v roce 2019 obratu 1 510 mil. Kč. To představovalo 22,2 % z celkového obratu navštívených společností.

Ve vzorku je dalších 10 podniků s více než 430 zaměstnanci a obratem dosahujícím více než 1 100 milionů Kč. Jedná se o velmi pestrý mix sahající od potravinářského průmyslu zastoupeného společností Deva Nutrition a.s., přes chemický průmysl až po fotovoltaiku. Takto různorodý vzorek nemá smysl analyzovat odděleně a pro účely této zprávy jsme pro něj vytvořili kategorii „ostatní“.

Oborové složení místní ekonomiky naznačené vzorkem podniků zapojených do průzkumu do značné míry koresponduje se zjištěními socio-ekonomické analýzy – Profilu města Nové Město nad Metují. Jedním z rozdílů je počet velkých firem, neboť při osobní návštěvě firmy Hronovský, s.r.o. bylo zjištěno, že výrazná většina z celkového počtu 280 pracovníků je zaměstnána v jiných závodech tohoto podniku, které sídlí mimo Nové Město nad Metují, což běžné statistiky neumožňují zjistit.

Pokud jde o právní formu, mezi navštívenými / dotazovanými bylo pět akciových společností, 15 společností s ručením omezeným a jednoho zástupce mělo výrobní družstvo. Průměrné stáří firem je 30 let, přičemž některé podniky / značky se vztahují k historické tradici sahající až do 19. století. Naprostá většina firem (16) byla založena v devadesátých letech 20. století, což je pro Českou republiku typické.

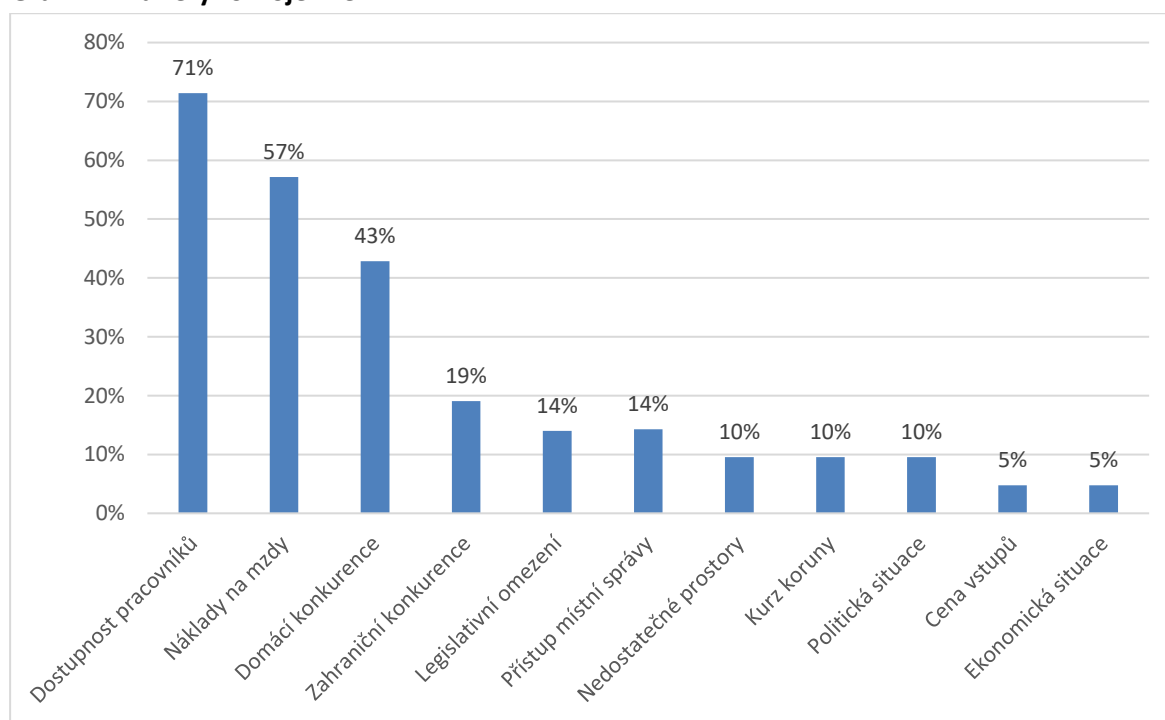
Celkem sedm firem má hlavní sídlo jinde než v Novém Městě nad Metují. Pouze ve dvou případech se ovšem jedná o podniky, které jsou ovládány firmou se sídlem v zahraničí. Ve zkoumaném vzorku je tak většina podniků s výhradně českým vlastnictvím.

4. Bariéry rozvoje firem

V první části průzkumu zjišťujeme, co brání podnikům v dalším rozvoji a co jim přináší největší problémy (viz Graf 1). Dostupnost kvalifikovaných pracovníků je jednoznačně a s velkým náskokem hlavním problémem pro téměř všechny dotazované podniky (71 %), a to pro všechny obory a segmenty, včetně malých firem. Nelze vyloučit, že v příštích měsících se význam tohoto omezení dále sníží v důsledku změn, které ekonomiku čekají. Jelikož charakter a rozsah těchto změn je stále nejistý, je obtížné předjímat změny v bariérách rozvoje firem. V porovnání s obdobným průzkumem realizovaným před dvěma lety v blízké Dobrušce je problém nedostatku pracovníků chápán místními firmami jako méně významný. V Dobrušce jej uvádělo jako nejvýznamnější 91 % podniků.

Druhým nejčastěji zmiňovaným problémem firem jsou náklady na mzdy, které s nedostatkem zaměstnanců přímo souvisí. Více než polovina firem (57 %) označila tento problém za jeden z největších. Téměř polovina (43 %) firem významně pociťuje i konkurenční boj s domácími podniky.

Graf 1 Bariéry rozvoje firem

Na čtvrtém místě (19 %) podniky uvádějí zahraniční konkurenci. Dalším omezením pro některé firmy (14 %) je legislativa a z ní vyplývající problémy. Jedním z příkladů zmiňovaného legislativního omezení je dlouhá doba při vyřizování pracovního povolení pro zaměstnance ze zahraničí, kteří se v mnohých případech stávají klíčovými při stále ještě trvajícím nedostatku pracovních sil. Tento problém byl rovněž často zmiňován také ve zmiňovaném šetření v Dobrušce v roce 2018. Tři podniky (14 %) uvedly za jednu z bariér (a v jednom případě jako nejvýznamnější) přístup místní správy. U jedné z firem je tento problém dokonce důvodem, proč společnost vážně zvažuje odchod z města.

Velmi pozitivním zjištěním průzkumu je, že zastaralé technické vybavení či vzdálenost na trh uvedlo jen velmi malé množství firem.

Dotazované firmy měly možnost uvést další bariéry dle vlastního uvážení. Zde se objevily velmi specifické komentáře reflektující jejich praktické potřeby a zkušenosti jako např.: „Příliš vysoká

administrativní zátěž ze strany státní správy a její nekonzistentní jednání“. Některé podniky vyjádřily i obavu, že si pro jednání s úřady budou muset externě najmout pracovníka. Některé firmy nerozlišují mezi výkonem státní správy a samosprávy na místní úrovni, výjimečně ani mezi místní správou a jinými správními úřady.

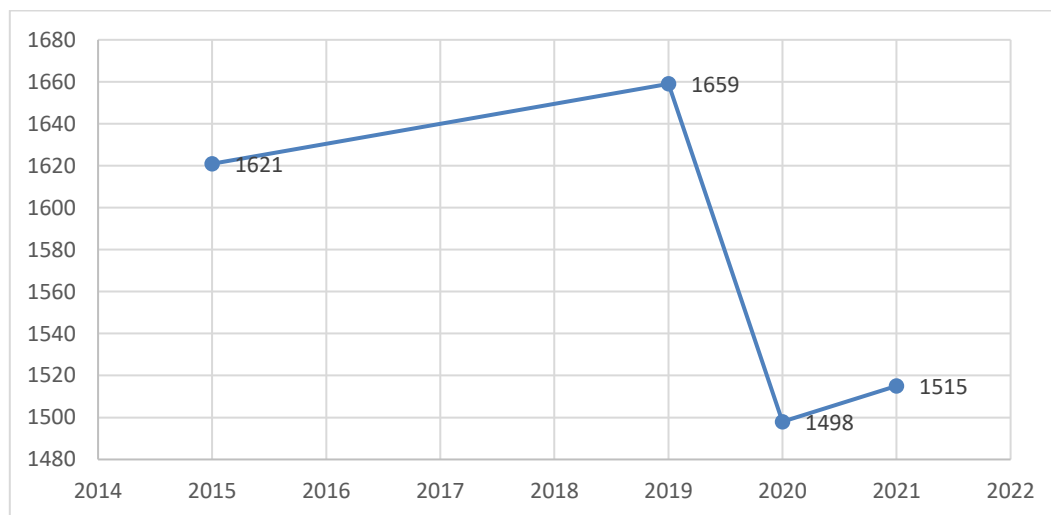
5. Pracovní síla a zaměstnanost

V navštívených podnicích pracovalo v roce 2020 celkem 1498 zaměstnanců. Toto číslo je o 161 osob nižší než v roce 2019. Důvodem poklesu počtu zaměstnanců je především celosvětová krize způsobená pandemií koronaviru z počátku tohoto roku. Další příčinou je i skutečnost, že firmy dlouhodobě poukazovaly na neudržitelný růst z hlediska počtu zaměstnanců a jejich nákladů, který vyvrcholil v minulém roce. Aktuální počet zaměstnaných osob v navštívených firmách je totiž nižší (o 123 osob) i než v roce 2015.

Výhled majitelů / manažerů místních firem je však mírně optimistický, pro příští rok počítají s nárůstem o cca 20 zaměstnanců, který může být i vyšší. Podmínkou je příznivý vývoj i s ohledem na další možná státní opatření proti šíření koronaviru. V souvislosti se současnou situací (přelom října a listopadu 2020) lze spekulovat, že se jedná o výhled přehnaně optimistický.

Některé firmy očekávají v budoucnu i lepší situaci na pracovním trhu vzhledem k často avizovanému propouštění ve velkých firmách. Přítomnost výrobního závodu podniku Škoda Auto v Kvasinách jejich situaci patrně poněkud ztěžuje. Dokladem může být častý komentář hovořící o tom, že firmy zaznamenaly pokles počtu zaměstnanců v některých místních podnicích (jen dle výsledků tohoto šetření 161 osob), nicméně „*ti lidé ale na trhu stále nejsou...*“.

Graf 2 Počet zaměstnanců

Potvrzením toho, že neustále se zvyšující průměrná mzda je jednou z hlavních bariér rozvoje firem, je i následující výsledek šetření. Ačkoliv musely některé firmy oproti minulému roku snížit stavy svých zaměstnanců, v případě výše průměrné vždy to rozhodně neplatí.

Průměrná mzda za rok 2018 dosáhla částky 26 710 Kč, v roce 2019 narostla na 27 857 Kč a současný stav dle získaných odpovědí vypovídá o průměrné hodnotě 28 600 Kč. Mzdová diferenciací mezi jednotlivými podniky je značná, nelze proto jednoznačně konstatovat, ve kterém odvětví jsou mzdy ve městě nejvyšší. Poměrně výrazný nárůst mzdy z poslední tři roky opět svědčí o nutnosti místních firem

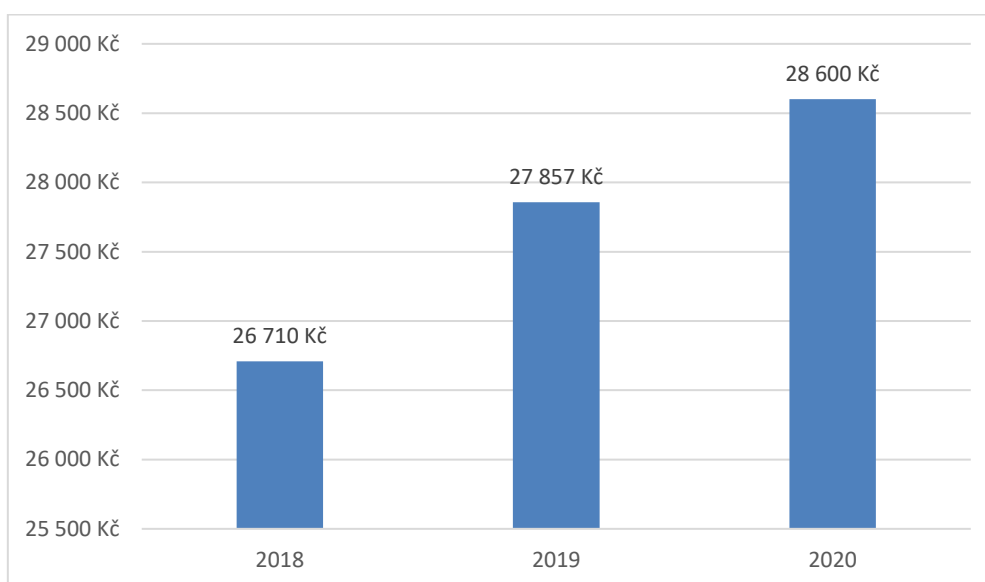
konkurovat vysokým mzdám v dělnických profesích ve Škodě Auto. Na druhou stranu je třeba uvést, že průměrná mzda v ČR byla v roce 2019 přibližně 33,5 tis. Kč bez započítání Prahy, průměrná mzda Královéhradeckého kraje byla přibližně 34,5 tis. Kč.

Spokojenost s kvalitou pracovní síly je subjektivně vnímaná charakteristika, nicméně je pozitivní, že ve zkoumaných firmách v Novém Městě nad Metují dosahuje příznivých hodnot. V souvislosti s nárůstem průměrné mzdy totiž firmy více na kvalitu pracovní síly dbají:

„V posledních pěti letech jsme snad každý rok navýšili na některých pozicích platy o deset či dvacet procent. Někdo si tak polepšil i o 100 %. Když jsme pak viděli, že jejich pracovní nasazení tomu neodpovídá, rozhodli jsme se situaci radikálně řešit. Ze zhruba 50 zaměstnanců jsme se dostali na 35 a také to jde.“

Pozitivním zjištěním, na rozdíl od šetření v Dobrušce, je fakt, že firmy nejsou (a podle jejich slov ani většinou nikdy nebyly) v situaci, kdy si kvůli zásadnímu nedostatku pracovních sil na trh musí držet i vyložené špatné pracovníky a obávat se, zda se tito druhý den dostaví do zaměstnání.

Graf 3 Vývoj průměrné hrubé mzdy

Jak již bylo uvedeno v části věnované bariérám rozvoje firem, místní podniky vnímají dostupnost kvalifikované pracovní síly jako zásadní omezující faktor (71 %). Podniky se shodují na tom, že jedním z „viníků“ současné situace je již zmiňovaný výrobní závod Škoda Auto, který nabízí v regionu nadstandardně vysokou mzdu (a nejen v regionu, platí to pro srovnání se všemi kraji v ČR snad s výjimkou Prahy). Konkurence v tomto směru není ze strany většiny místních firem možná, ale některé z nich spatřují svou výhodu v lepších pracovních podmínkách zejména z hlediska jednosměnného provozu. Toto zjištění platilo i před dvěma lety v Dobrušce. V případě Nového Města nad Metují však podniky uvádějí, že na situaci má podíl i celková situace na trhu práce v České republice a špatně orientované a podporované školství (střední a učňovské).

Chybí hlavně specializované dělnické profese (často jsou zmiňováni elektrikáři, tiskaři), ale i vysokoškolsky vzdělaní odborníci.

Pouze šest firem uvedlo, že spolupracuje na získávání kvalifikované pracovní síly se školami, a to nejčastěji formou praxí či stáží (jde obvykle o střední odborné školy z kraje, ale také vysoké školy

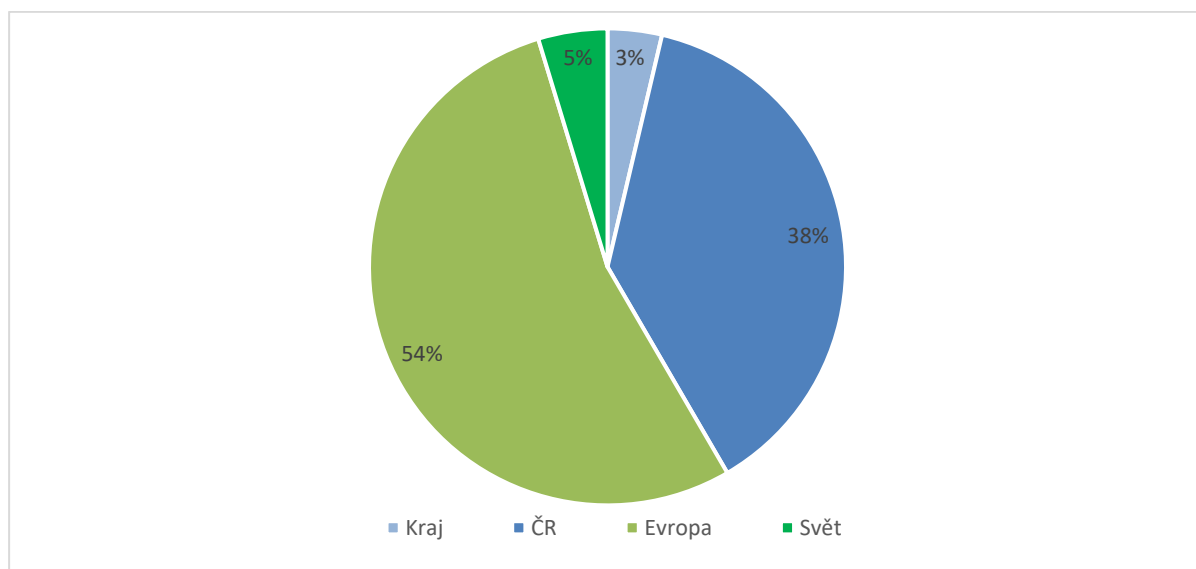
z různých krajů ČR). Ostatní firmy uváděly za důvod této chybějící spolupráce absenci středních odborných škol v kraji nebo, v případě jejich existence, malého počtu učňů a celkově špatný stav tohoto segmentu školství.

S místní střední školou spolupracují pouze tři ze šesti podniků, které odpověděly na otázku o spolupráci kladně. Všechny tyto tři podniky se shodují, že spolupráce se školou probíhá dobře, ale její výsledky jsou malé nebo nulové. To dokazuje i nejlepší hodnocení, které znělo následovně: „Pokud z 10 studentů, které vezmeme na praxi, získáme dva, je to dobré.“ Ostatní podniky uvedly, že škola neměla při jejich snaze o spolupráci zájem (a studenti často také ne). Poněkud lépe je v tomto ohledu hodnocena Střední průmyslová škola Otty Wichterleho Hronov, kde mají tiskařské a polygrafické firmy zkušenosti s Centrem propagační tvorby a polygrafie ve Velkém Poříčí. Aktivní spolupráci s ní mají čtyři ze šesti firem.

6. Obrat a export

Jednou z nejdůležitějších charakteristik popisujících úspěšnost firem je jejich schopnost prosadit se na domácích a zahraničních trzích. Celkový obrat zkoumaných podniků v roce 2019 dosáhl téměř 6,8 miliardy Kč, ale odhad na rok 2020 očekává pokles na 5,5 miliardy Kč. Téměř dvě třetiny firem (62 %) pak očekávají pro další roky spíše udržení dosažené úrovně prodeje. To platí zejména pro podniky s vyšším počtem zaměstnanců, které však dodávají, že v současné situaci je obtížné cokoliv předvídat. Pro místní ekonomiku je podstatné, že žádná z těchto firem neočekává další výrazný pokles tržeb, jako tomu bude pravděpodobně v tomto roce.

Graf 4 Trhy místních firem

Oproti dříve zmiňovanému šetření mezi podniky v blízké Dobrušce je mírně pozitivním zjištěním vyšší exportní orientace navštívených firem. Jestliže export tamních firem činil jen necelou polovinu (44 %), v případě podniků z Nového Města nad Metují je to 59 %. V porovnání s celou Českou republikou, jejíž průměr se pohybuje okolo 70 %, se stále jedná o podprůměrnou hodnotu. Dominantní je z hlediska exportu pochopitelně role největších podniků ve městě, které exportují většinu své produkce.

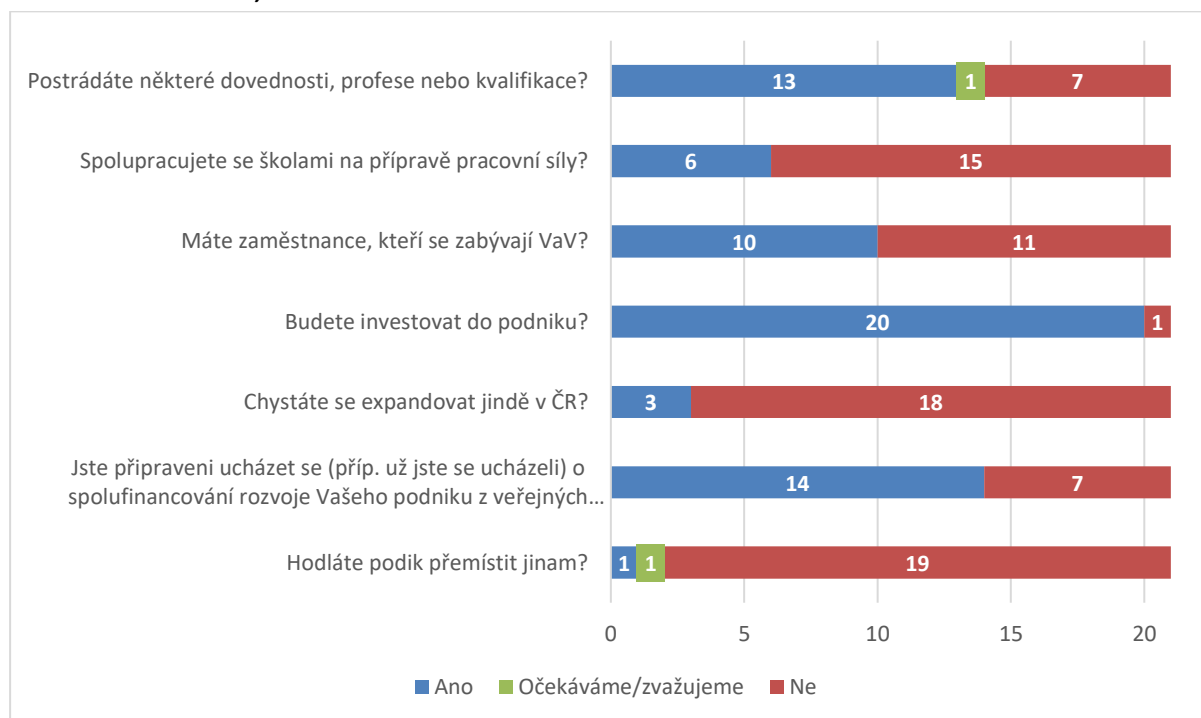
7. Ukotvení v regionu

S ukotvením v regionu a místním podnikatelským prostředím přirozeně souvisí otázka nemovitostí pro podnikání. Vzhledem k zaměření průzkumu na větší podniky není překvapením vysoký podíl firem (95 %), které vlastní své nemovitosti. Zhruba třetina z nich (28 %) současně uvádí, že potřebuje další podnikatelské nemovitosti pro rozvoj svých aktivit.

Jedna z navštívených firem hodlá s podnikáním v Novém Městě nad Metují, kvůli přístupu místní správy, skončit a přesunout se do blízkého Náchoda, a další tuto možnost zvažuje. V tomto případě je na vině nedostatek místa pro podnikání. Změnit toto rozhodnutí by dle odpovědi mohl lepší přístup místního stavebního úřadu zejména v otázce územního plánu.

Dvacet, tj. 95 % dotázaných podniků v příštích dvou až třech letech investice do nových prostor a technologií buď připravuje, nebo je zvažuje. Celková výše připravovaných investic přesahuje 170 miliónů korun, ale jejich výše může být ovlivněna nepříznivým vývojem současné ekonomické situace, která měla v některých případech za následek již snížení těchto investic. Nové investice by ovšem neměly přinést tolik nových pracovních míst, jak tomu bývalo v minulosti, budou směřovat spíše k vyšší míře automatizace a robotizace procesů. Několik firem se také chystá rekonstruovat (v různé míře) své nemovitosti.

Graf 5 Kvalifikace, nemovitosti a investice

Na otázku, zdali se ucházeli nebo se chtějí ucházet o získání finančních prostředků z investičních a strukturálních fondů EU či domácích programů, odpověděli kladně představitelé 14 podniků. Možnost využití veřejné podpory pro realizaci svých investičních projektů v současnosti reálně připravuje pouze pět z nich, přičemž některé podniky kvůli vysoké administrativní zátěži a nejistotě, se kterou se setkaly v minulosti, už tyto akce opakovat nechce. Zbývající dotazované firmy zkušenost s podobnými druhy podpory z veřejných zdrojů nemá a nehodlá o ni usilovat. Tyto odpovědi ukazují na rostoucí nedůvěru a spíše špatné zkušenosti s veřejnými dotacemi na straně firem.

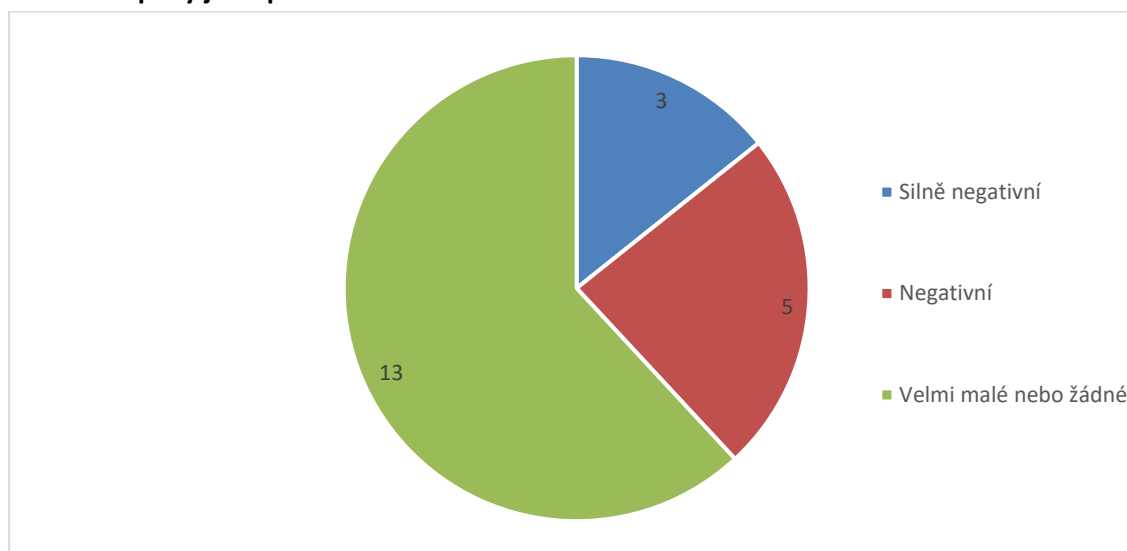
Pozitivním zjištěním tohoto průzkumu je skutečnost, že proti očekávání (vzhledem k menší velikosti města) je zde vysoký podíl vlastního / firemního výzkumu a vývoje (cca 89 pracovníků v 10 podnicích). Téměř polovina firem má vlastní výzkum nebo vývoj, což v českém prostředí v podobných podmínkách nebývá obvyklé. Vysoká angažovanost ve výzkumu, vývoji a konstrukci je příslibem pro budoucí konkurenceschopnost místní ekonomiky.

8. Dopady Covid-19

Další otázka se zaměřila na dopady pandemie Covid-19, konkrétně na dopady opatření, která měla zpomalit její šíření a která se týkala i ekonomiky s důrazem na nouzový stav. Je nutné zdůraznit, že průzkum probíhal v letních měsících a odpovědi se týkají první vlny epidemie v Česku na jaře.

Mírně nadpoloviční počet firem (13) uvedl, že dopady Covid-19 jsou velmi malé či dokonce žádné. Ve většině případů to firmy vysvětlují tím, že k poklesu tržeb sice skutečně došlo, ale v posledních měsících se jim podařilo tyto ztráty buď zcela eliminovat, nebo alespoň podstatně snížit. V řadě případů k tomuto vnímání dopomohl také fakt, že začátek roku byl pro dané firmy mimořádně dobrý.

Graf 6 Dopady jarní pandemie Covid-19

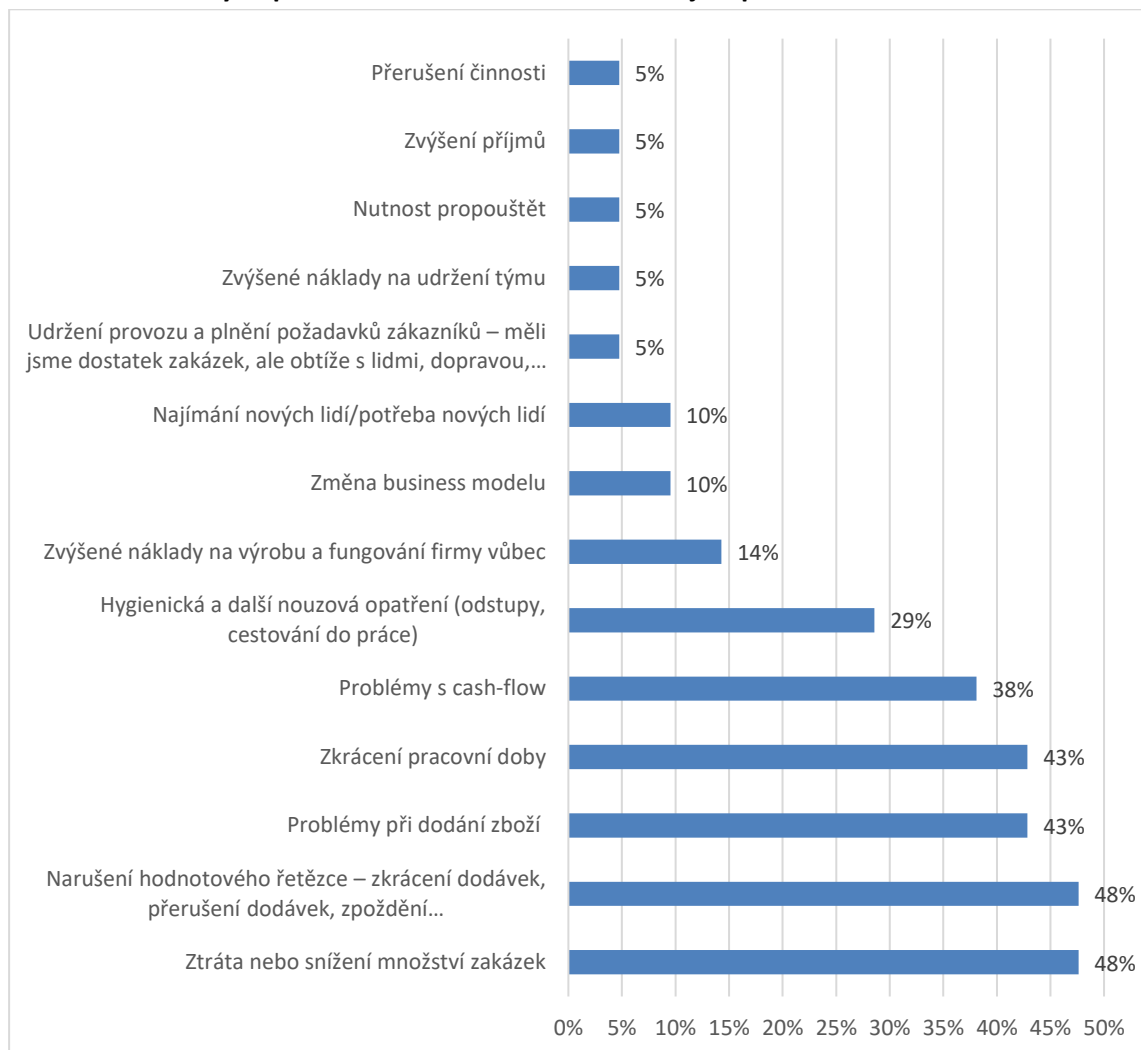

Zbývajících osm firem ovšem uvedlo, že dopady této krize byly (či stále jsou) negativní (5) či vyloženě silně negativní (3). Některé podniky uvedly, že situace by na ně mohla mít dopad ještě svou setrvačností, neboť jarní krizi přestál díky úsporám, které ovšem nejsou nekonečné.

Například:

„Na jaře jsme normálně chodili do práce, i když bylo zakázek méně, asi 60 %. Zdá se, že lidem je to ale jedno, takže možná necháme někoho doma na podzim, aby si uvědomili, že je nemůžeme platit ze svého, když nemáme tržby.“

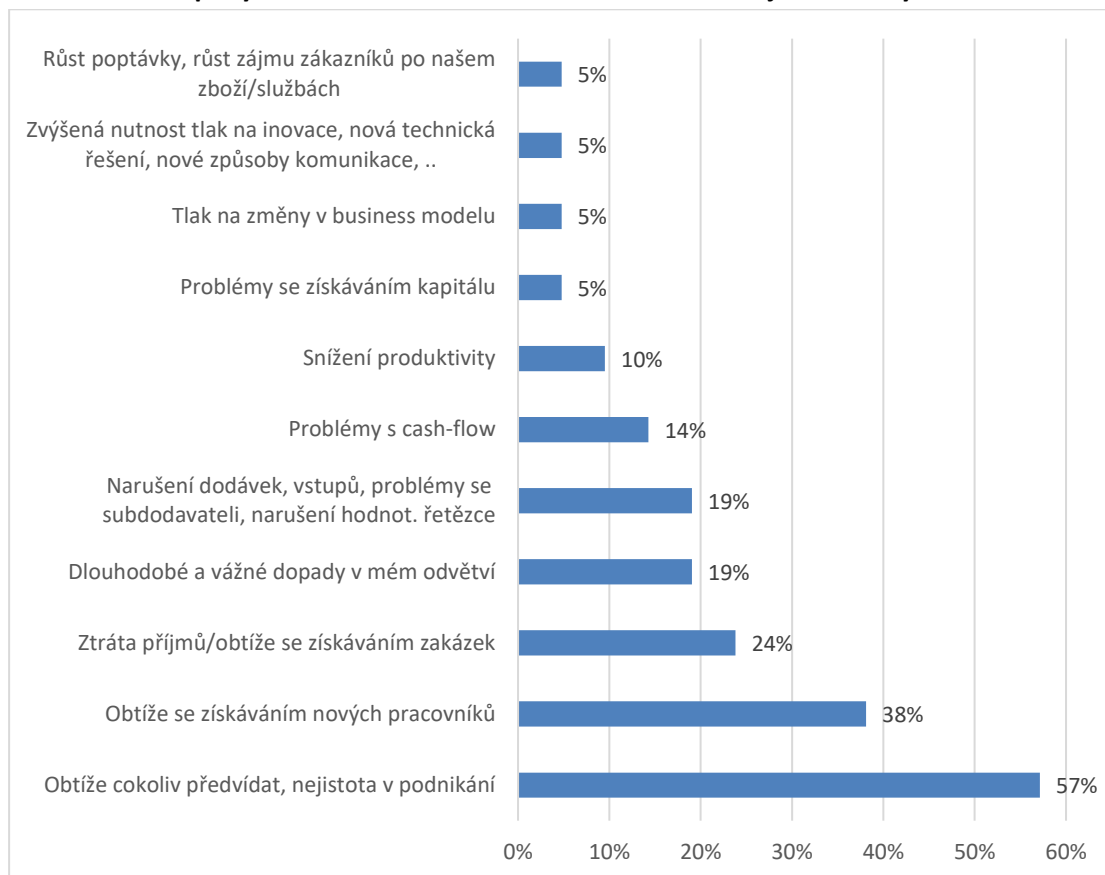
Jedna z firem, která označila dopady krize za silně negativní, uvedla, že ztratila až 80 % zakázek u svých pěti největších zákazníků a bude pravděpodobně nucena pozastavit plánované investice v budoucích letech.

Graf 7 Jaké druhy dopadů nouzového stavu a Covid-19 jste pocítili?

Za nejčastější problém způsobený pandemií Covid-19 byla označena ztráta či snížení celkového množství zakázek (48 %) a ve stejné míře pak i narušení dodavatelského řetězce (zkrácení dodávek, jejich případně přerušeni, zpoždění, apod.). Jedna z firem konkrétně uvedla:

„Naším hlavním zákazníkem je místní velká firma, která tvoří až 40 % všech našich odběrů. Zde došlo na jaře k úplnému výpadku, který nebyl dosud plně obnoven.“

Podobně významné problémy pak představovaly potíže při dodání zboží a zkrácení pracovní doby. S oběma se muselo v nějaké míře potýkat 43 % navštívených firem. V 38 % případů měla firma potíže s cash-flow a necelou třetinu zase omezovala hygienická a nouzová opatření a jejich zajištění. Pouze v jednom případě ovšem došlo k úplnému přerušeni činnosti firmy. Naopak rovněž jeden podnik zaznamenal zvýšení příjmů, protože jeho odvětví nebylo postiženo. Vzhledem ke svému obchodování s Itálií se navíc na situaci připravil s předstihem a díky tomu pak zvládl i vyšší poptávku, která se na jaře objevila právě z této země.

Graf 8 Jaké dopady očekáváte v budoucnosti a máte z nich největší obavy?

Nejvíce firem (57 %) odpovědělo na otázku, čeho se obávají do budoucna v tom smyslu, že se stalo velmi obtížným cokoliv předvídat a v podnikání se značně zvýšila míra nejistoty. Více než třetina firem (38 %) se pak i nadále obává, že bude obtížné získat nové pracovníky, resp. jejich dostupnost se nijak nezlepší tím, že velké firmy byly či budou nuceny propouštět. Dlouhodobé a vážné dopady v odvětví očekává 19 % podniků.

Pro lepší ilustraci vybíráme autentické komentáře z jednotlivých firem:

„Nikdo neví, co bude. Naplánovat si můžeme cokoliv.“

„Dopadají na nás potíže našich zákazníků s jejich zákazníky, kteří snížili odběr nebo přestali odebírat úplně.“

„Je pro nás problém, že ve velkých městech stále nefunguje turismus jako dříve. Máme tam prodejny, které pro nás zajišťují největší tržby.“

„Čekali jsme, že budou alespoň lépe dostupní pracovníci, ale zatím to vidět není.“

„Uvidíme, jaký bude podzim. Těžko cokoliv předvídat. Obecně se ale moc situace s lidmi na trhu práce nezměnila. A to tady někdo propouštěl 250 lidí. To šli všichni do Škodovky?“

Výsledek průzkumu mezi firmami v Novém Městě nad Metují v otázkách na dopad epidemie Covid-19 je o něco lepší než výsledky podobných průzkumů v jiných územích Česka (např. Ostravsko). Tam je podíl firem významněji zasažených důsledky nouzového stavu a epidemie zpravidla o něco vyšší a firmy

považují dopady za závažnější. Současně však platí, že jarní nouzový stav ani jinde v ČR nezasáhl podniky zpracovatelského průmyslu tak významně, jako firmy ve službách, živnostníky a řemesla.

Průzkum mezi živnostníky, řemeslníky a poskytovateli služeb v Novém Městě nad Metují, který byl proveden v průběhu června 2020, ukázal, že čtvrtina podniků v tomto sektoru zavřela provozovny a ztratila příjmy, polovina firem ztratila v období nouzového stavu více než 50 % zákazníků s odpovídajícím snížením obrátu. Přestože se oslovené malé firmy snažily nové situaci přizpůsobit a hledaly nové způsoby poskytování služeb a provozování podnikatelské činnosti, počet firem, které prošly první vlnou bez významnějších dopadů, byl velmi malý. Také vyhlídky v tomto segmentu firem do budoucnosti se v průzkumu ukázaly jako nejisté, pětina firem předpokládá dlouhodobý pokles poptávky a další firmy předpokládají dlouhodobé změny v charakteru poptávky a další změny, které budou mít trvalé dopady na jejich podnikání.

9. Náměty pro podporu podnikání

V další části rozhovoru byly firmy dotázány, jaké typy podpory podnikání by od radnice (a veřejného sektoru obecně) přivítaly. Podniky byly většinou spokojeny s tím, že město do soukromého sektoru negativně nezasahuje. Na prvním místě se tak objevil zejména požadavek na informovanost z hlediska rozvojových záměrů města (95 %). Pokud jsou firmy v tomto ohledu nespokojeny, poukazují na obecně nízkou informovanost o tom, co se ve městě děje a jaké jsou jeho další plány.

„Radnice komunikuje pouze formou vývěsek. To se mám každý den po cestě domů zastavovat u úřední desky, abych zjistil, jestli tam náhodou nepřibylo něco zásadního?“

„Ačkoliv si hlídáme vypisování veřejných zakázek, není prostě možné jezdit každý den k úřední desce. Mám pocit, že i když si to hlídám, stejně vždycky zaznamenám až fázi, kdy byla podepsána smlouva, a tudíž se nestíháme přihlásit.“

Na dalších místech se objevila doporučení k podpoře praxí pro studenty ve firmách a také zájem o společnou propagaci města a podniků (76 %). Co se týče podpory praxí, podniky by ocenily obecně větší podporu středního technického či učňovského školství, jehož zřizovatelem je sice Královéhradecký kraj, ale aktivita vedení města v tomto ohledu může věci prospět. Je možné uskutečnit i některé akce pro základní školy, kde se tyto obory více zpropagují.

„Máme problém s firmou z jiného města, která si nárokuje naši značku, a proto se snažíme všude propagovat Nové Město nad Metují jako "Město hodinek". Je to pro nás důležité.“

„Může nějak město aktivně pomoci při organizování praxí ve spolupráci s místní SPŠ, i když spadá pod kraj?“

Dalším z témat, která zazněla, byla snaha udržet mladé (a vzdělané) lidi ve městě, jak je k tomu motivovat a jaká konkrétní opatření k tomu použít. Zde zazněly náměty na zvýšení atraktivity města, a to zejména z hlediska možnosti získání bydlení či místa k jeho výstavbě.

„Vyvinout aktivitu v oblasti bydlení. Výstavba nových domů a bytů, aby se sem lidé chtěli vracet a město nestárlo. Pak nebudou chybět lidé ani pro podnikání. Zatím se tak neděje a situace není dobrá. Jsme jedno z věkově nejstarších měst v kraji. Například areál bývalých kasáren - patří městu, tak ať ho přemění na byty.“

Při otázce na možnou podporu podnikání v Novém Městě nad Metují zazněly i následující komentáře:

„Město by mohlo mírně zvýhodnit firmy, které jsou na jeho území. Ocenili bychom, kdybyste nám dali občas vědět, že se zde bude dělat zakázka, která je vhodná pro naši firmu.“

„Ať město dělá to, co dokáže ovlivnit. Například nesmyslná výběrová řízení na malé zakázky, na které ze zákona řízení dělat nemusí. A pak to končí tak, že administrativu dělá firma z Ostravy, zpravodaj se tiskne v Náchodě a podobně. Takhle si představují podporu místních podniků?“

„K podpoře místních podnikatelů bych řekl asi toto: Proč se radniční zpravodaj tiskne v Náchodě, když je zde tolik tiskařských firem? Dělal se na to nesmyslná soutěž a potom se rekonstrukce kina za 50 milionů přiklepe bez soutěže?“

„Od města nic zásadního neočekáváme. Mohla by se zrychlit určitá úřednická jednání.“

„Jednání s městem bylo vždy korektní a pokaždé jsme se domluvili. Město nám mnohdy pomohlo, například při problémech se stížnostmi na hluk z průmyslové zóny, který navíc nebyl od nás.“

10. Celkový dojem

Na závěr byli dotazovaní požádáni, aby ohodnotili Nové Město nad Metují v několika kategoriích, o kterých se již částečně hovořilo v předchozích odstavcích. Jak plyne z grafu (Graf 9), podnikatelé nejlépe hodnotí kvalitu života a vlastní dodavatele v regionu. V těchto kategoriích přidělovali dotazovaní většinou jedničky a dvojky, výjimečně trojky (známkování jako ve škole).

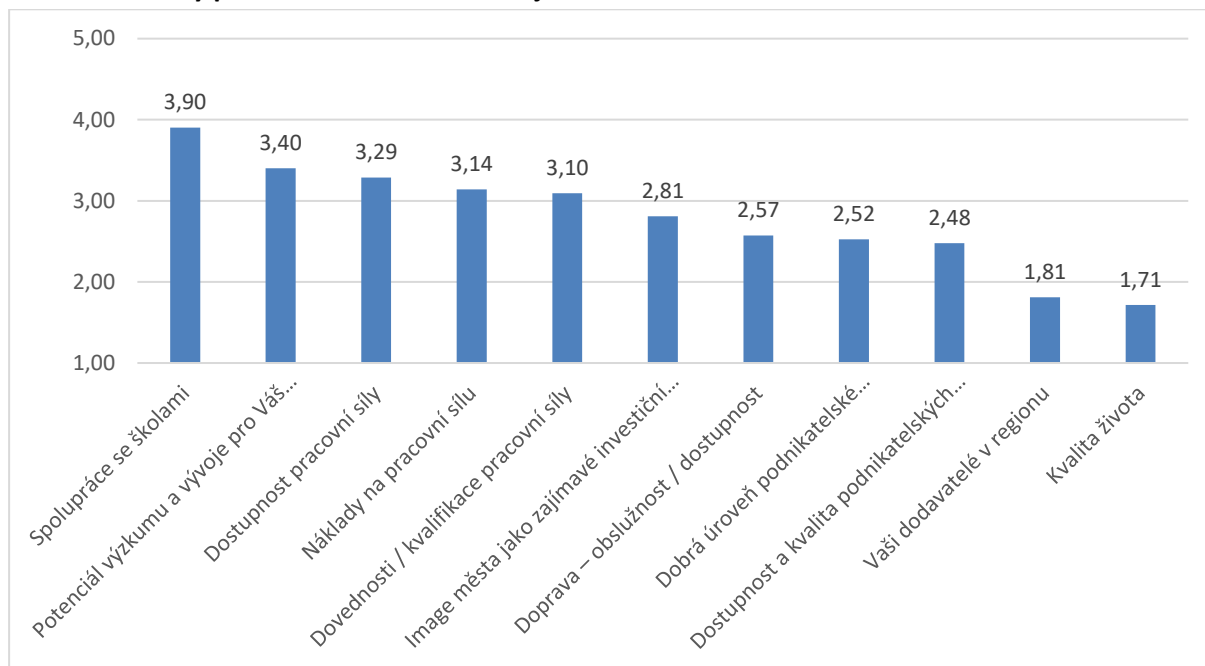
Nadprůměrně, byť jen mírně, byly ještě hodnoceny dostupnost podnikatelských služeb ve městě (2,48), dobrá úroveň podnikatelské infrastruktury (2,52), a také dopravní situace - dostupnost i obslužnost města z hlediska potřeb místních podnikatelů (2,57), byť zde se již objevovalo i horší hodnocení. Z hlediska dostupnosti města v rámci České republiky je dle očekávání velmi pozitivně vnímáno blížící se dokončení dálnice do Jaroměře.

Mezi nejhůře hodnocené charakteristiky patří dle očekávání dostupnost pracovní síly (3,29), kde ovšem firmy očekávají v budoucnu mírné zlepšení situace vzhledem ke krizi způsobené pandemií koronaviru z jara 2020. Na rozdíl od jiných šetření, která proběhla v minulých letech v Dobrušce či Moravské Třebové ovšem tento problém nebyl při závěrečném hodnocení označen za úplně největší.

O něco hůře dopadlo hodnocení potenciálu výzkumu a vývoje pro podnik (3,40). Nejhorších známek se ovšem dostalo spolupráci s místní školou (3,90). Jak už se v tomto dokumentu objevilo dříve, firmy si stěžují zejména na neochotu spolupracovat či špatné výsledky této spolupráce. Hodnocení je ovlivněno i tím, že se k němu vyjadřovaly i podniky, které spolupráci nemají, ale protože by chtěly, hodnotily známkou pět, právě kvůli její absenci případně nemožnosti ji realizovat.

Celková průměrná známka činí 2,79, což představuje v kontextu České republiky mírně podprůměrné hodnocení, ale ve srovnání s Průzkumem podnikatelského prostředí v Dobrušce v roce 2018, jde o lepší výsledek (2,94).

Graf 9 Zámky pro Nové Město nad Metují

Jako nejčastější pozitivní aspekty místního podnikatelského prostředí firmy uvedly:

- *Malé, klidné a bezpečné město, dobré životní prostředí, snadný kontakt s partnery*
- *Geografická poloha a poměrně dobrá dopravní dostupnost*
- *Dostupnost z Prahy je dobrá a s dálnicí do Jaroměře se ještě zlepší.*
- *Velký potenciál z hlediska cestovního ruchu*
- *Vhodné náměstí pro akce pro lidi – využijme toho.*
- *Město je solidně vybavené, co se týče restaurací a možností ubytování. V porovnání s blízkou Dobruškou je na tom velmi dobře.*
- *Město aktivně vyřešilo některé dopravní stavby a úpravy. Je vidět, že se stále něco děje a opravuje.*
- *Město bylo poměrně aktivní při opravách silnic, které jsou zde nyní v dobrém stavu.*
- *Spolehlivě fungující radnice.*
- *Když je nějaký problém, zavolám starostovi a mám pocit, že on vše rychle vyřeší.*
- *Komunikace s městem funguje na velmi dobré úrovni. Připomínkovali jsme ÚP, vše bylo objasněno, komunikace vstřícná.*
- *S místním stavebním úřadem máme pozitivní zkušenosti. Dokonce bychom řekli, že jsou až příliš benevolentní v některých případech.*
- *Přístup stavebního úřadu ve srovnání s Náchodem či Dobruškou je úplně někde jinde. Velmi racionální přístup a jednání. Spokojenost.*
- *Věcné a spolehlivé řešení místního stavebního úřadu. Někdy je až moc benevolentní. V porovnání s Dobruškou je jejich jednání úplně na jiné úrovni. Pozitivní přístup.*
- *Místní stavební úřad funguje pro lidi, nikoliv pro papíry.*

- *Máme pobočku v Ústeckém kraji a můžeme srovnávat. Přístup lidí k práci tam a tady je zcela odlišný. Zde jsou lidé mnohem zodpovědnější, pracovitější a jejich morálka je nesrovnatelně lepší. Mají zájem o práci.*
- *Dobrá dostupnost podnikatelských služeb jak z pohledu firem, tak i občanů.*
- *Město neškodí. Sice jsme dosud nenavázali žádnou velkou spolupráci, ale bylo by mnohem horší, kdybych si měl na co stěžovat. Žijeme v poklidu vedle sebe. Tuto aktivitu mapování vítáme.*

Nejčastěji zmiňované negativní aspekty jsou následující:

- *Přítomnost automobilek (zejména PZ Kvasiny). Mladí jdou pracovat hned do automobilky, kde nemusí prakticky nic umět, ale dostanou velký plat, se kterým ostatní nemohou soupeřit.*
- *Proč se nedělají akce na náměstí? Využít prostor před zámkem. Pro střední generaci žádné akce nejsou.*
- *Špatná orientace ve městě. Chybí jednotný orientační systém. Teď zde má každá firma svoje šipky, jak to vypadá?*
- *Chtělo by to vymyslet lepší systém značení pro turisty. Když přijdete na náměstí, nikde nejsou šipky na Peklo či Klopotovské údolí. Co vyhlídka Výrov? Všechna místa jsou důležitá, tak ať se zde turisté vyznají.*
- *Chcete být turistickým městem? Proč tu není na náměstí nějaké značení na Peklo? Zkuste si přijet na víkend do města, co tady asi budete dělat?*
- *Město by mělo zlepšit propagaci a více do ní investovat. Podívejte se, jak funguje propagace třeba Kladského Pomezí.*
- *Města okolo Rozkoše by měla dokončit stezku, která by umožnila turistům pohyb po celém okolí.*
- *Chybí celkové pojetí bytové výstavby, není kde stavět. Může si zde postavit akorát ten, kdo má hodně peněz. To, co je dostupné, je navíc velmi drahé.*
- *Město zaspalo s bytovou výstavbou, nestaví se ani rodinné domy.*
- *Zlepšit bytovou výstavbu a řešit místo. Kdyby se sem někdo chtěl přistěhovat, nemá kam. Ať už firma nebo jednotlivec.*
- *Je zde snaha investorů budovat bydlení, ale jsou jim kladeny tak nesmyslně finančně náročné podmínky, že je to odradí.*
- *Sloučením střední školy zde došlo k degradaci vzdělávání. Jsme snad jediné město v ČR, kde učiliště pohltilo střední školu. Proč se nikdy slučování netýká gymnázií? V Královéhradeckém kraji se nesloučilo ani jedno.*
- *Naprosto "zničená" střední škola. Nemožnost jakékoliv spolupráce, nízká úroveň, nezajímavé obory.*

- *Vedení střední školy nemá zájem o spolupráci s podniky. Chtěli jsme realizovat praxe a školení pro žáky. Museli jsme je ovšem neustále přemlouvat. Nakonec silou vůle něco proběhlo, ale přístup školy nás utvrdil v přesvědčení, že to nemá smysl.*
- *Nemohlo město se Škodovkou před jejím příchodem do regionu vyjednat nějakou spolupráci týkající se školy?*
- *To, že nebude obchvat, je chyba města. Byla jen malá informovanost o jednáních i samotném referendu. Proč byla nakonec vybrána varianta, která se nikdy nerealizuje?*
- *Jsem skeptický k výsledkům této práce. Průzkum a zájem o podnikatele je chvályhodný, nicméně město pak stejně nic do praxe neuvede.*
- *Chybí koncepce u plánování. Pokud sem přijde investor, který by chtěl postavit třeba nové rodinné domy, akorát se mu hází klacky pod nohy. Nastavují se tak šílené podmínky, že je velmi těžké a finančně náročné je splnit. Ve finále si pak město představuje, že např. vybudovanou komunikaci za těchto podmínek ještě dostane od investora darem.*
- *Buduje se pouze "nahore" ve městě a ve Vrchovinách. Například v části Krčín nejsou žádné služby (hospoda, kadeřnictví, řezník, prostě nic). Dříve zde přitom tyto věci nechyběly, ale přestalo se koncepčně plánovat a uvažovat.*
- *Kdybych potřeboval s něčím pomoc, nevím, kam bych se vůbec měl obrátit.*
- *Úřady se zaměřují především na kontroly, nikoliv na pomoc. Koupili jsme brownfield, který bylo potřeba s ohledem na životní prostředí vyčistit. Zájem na tom, aby nám někdo pomohl, nebyl. Ale když jsme si najali firmu a začali s čištěním a odvozem odpadu a chemikálií, hned dorazila kontrola, aby zjistila, co se děje, a jestli nám nemůže udělit pokutu. Takhle si tedy podporu podnikatelů nepředstavujeme.*
- *Nezájem o místní podniky. Za 26 let naší existence je toto první návštěva.*
- *Absence akcí na náměstí pro místní (trhy).*
- *Vedení města neumí ekonomicky myslet. Vynakládají se peníze na spoustu nepotřebných věcí.*
- *Administrativní zátěž. Děláte výběrové řízení pro město a musíte dojít na jeho tři různé úřady? Proč si informace nemohou poslat mezi sebou a omezit tyto nároky? Velké zdržování. Město by si to mělo umět zařídit samo.*

Na úplný závěr bychom chtěli poděkovat všem podnikatelům, kteří byli ochotni věnovat svůj čas tomuto průzkumu a poskytnout cenné informace, hodnocení a nápady. Tyto budou cenným vstupem do procesu strategického plánování rozvoje města, jehož ambicí nepochybně bude také zlepšení podmínek pro podnikání v Novém Městě nad Metují a jeho bezprostředním okolí.